

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (septintoji kolegija) SPRENDIMAS

2022 m. lapkričio 24 d. *

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – Jurisdikcija ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymas – Lugano II konvencija – Jurisdikciją nustatanti sąlyga – Formos reikalavimai – Bendrosiose sąlygose esanti sąlyga – Bendrosios sąlygos, kurias galima perskaityti ir atsispausdinti susiradus per hipersaitą, pateiktą raštu sudarytoje sutartyje – Šalių sutikimas“

Byloje C-358/21

dėl *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas, Belgija) 2021 m. gegužės 20 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2021 m. birželio 9 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Tilman SA

prieš

Unilever Supply Chain Company AG

TEISINGUMO TEISMAS (septintoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė M. L. Arastey Sahún, teisėjai F. Biltgen (pranešėjas) ir J. Passer, generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Tilman SA*, atstovaujamos N. Cariat, A. Hoc ir B. Hoc,
- *Unilever Supply Chain Company AG*, atstovaujamos *advocaat* W. van Eeckhoutte,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos M. Jacobs, C. Pochet ir M. van Regemorter,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller, U. Bartl, M. Hellmann ir R. Kanitz,

* Proceso kalba: prancūzų.

- Šveicarijos vyriausybės, atstovaujamos N. Marville-Dosen ir J. Schickel-Küng,
- Europos Komisijos, atstovaujamos A. Azéma ir S. Noë,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo, pasirašytos 2007 m. spalio 30 d., Bendrijos vardu patvirtintos 2008 m. lapkričio 27 d. Tarybos sprendimu 2009/430/EB (OL L 147, 2009, p. 1; toliau – Lugano II konvencija), 23 straipsnio 1 dalies a punkto ir 2 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Tilman SA*, kurios buveinė yra Belgijoje, ginčą su *Unilever Supply Chain Compagny AG* (toliau – *Unilever*), kurios buveinė yra Šveicarijoje, dėl *Unilever* nesumokėtų sumų, nurodytų *Tilman* išrašytose sąskaitose faktūrose.

Teisinis pagrindas

Lugano II konvencija

- 3 Lugano II konvenciją pasirašė Europos bendrija, Danijos Karalystė, Islandijos Respublika, Norvegijos Karalystė ir Šveicarijos Konfederacija.
- 4 Šios konvencijos 1 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„Šioje konvencijoje vartojama sąvoka „šios konvencijos privalanti laikytis valstybė“ reiškia bet kurią valstybę, kuri yra šios konvencijos Susitariančioji Šalis arba Europos bendrijos valstybė narė. Ši sąvoka taip pat gali reikšti Europos bendriją.“
- 5 Minėtos konvencijos 23 straipsnio „Jurisdikcijos prorogacija“ 1 ir 2 dalyse nurodyta:

„1. Jeigu šalys, kurių vienos arba daugiau nuolatinė gyvenamoji vieta (buveinė) yra šios konvencijos privalančioje laikytis valstybėje, yra susitarusios, kad šios konvencijos privalančios laikytis valstybės teismas arba teismai turi jurisdikciją spręsti bet kuriuos ginčus, kilusius arba galinčius kilti dėl konkrečių teisinių santykių, minėtas teismas arba minėti teismai turi jurisdikciją. Tokia jurisdikcija yra išimtinė, jeigu šalys nesusitarė kitaip. Toks jurisdikciją suteikiantis susitarimas:

 - a) priimamas arba paliudijamas raštu; arba
 - b) priimamas tokia forma, kuri atitinka šalių tarpusavyje nustatytą praktiką; arba

c) tarptautinės prekybos arba komercijos srityje priimamas tokia forma, kuri atitinka panaudojimą, apie kuri šalys žino arba turėjo žinoti, ir kuri tokioje prekyboje arba komercijoje plačiai žino ir vykdo sutarčių, susijusių su konkrečia prekyba arba atitinkama komercija, šalys.

2. Bet kuris elektroninėmis priemonėmis perduodamas informacinis pranešimas, kuris yra ilgalaikis susitarimo įrašas, laikomas lygiaverčiu rašytinei formai.“

6 Tos pačios konvencijos 64 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Ši konvencija neturi poveikio tam, kaip Europos bendrijos valstybės narės taiko [2000 m. gruodžio 22 d.] Tarybos reglamentą (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo [(OL L 12, 2001. p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42; toliau – Reglamentas „Briuselis I“)] bei jo pakeitimus, Konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo, pasirašytą 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselyje, ir Europos Bendrijų Teisingumo Teismo priimtą protokolą dėl minėtos konvencijos aiškinimo, pasirašytą 1971 m. birželio 3 d. Liuksemburge, su pakeitimais, padarytais Europos Bendrijų valstybių konvencijomis dėl prisijungimo prie minėtos konvencijos ir minėto protokolo [(toliau – Briuselio konvencija)], taip pat Europos bendrijos ir Danijos Karalystės susitarimą dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo, pasirašytą 2005 m. spalio 19 d. Briuselyje.

2. Tačiau ši konvencija visais atvejais taikoma:

a) bylose dėl jurisdikcijos, kuriose atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta (buveinė) yra valstybėje, kurioje taikoma ši konvencija, o ne šio straipsnio 1 dalyje nurodytas dokumentas, arba kai šios konvencijos 22 arba 23 straipsnis suteikia jurisdikciją tokios valstybės teismams;

<...>“

7 Protokolo Nr. 2 dėl vienodo [Lugano II konvencijos] aiškinimo ir nuolatinio komiteto 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Bet kuris šią konvenciją taikantis ir aiškinantis teismas tinkamai atsižvelgia į principus, nustatytus susijusiuose sprendimuose dėl atitinkamos (-ų) nuostatos (-ų) arba kurios (-ių) nors kitos (-ų) panašios (-ių) 1988 m. Lugano konvencijos ir šios konvencijos 64 straipsnio 1 dalyje nurodytų dokumentų, kuriuos priėmė šios konvencijos privalančių laikytis valstybių teismai arba Europos Bendrijų Teisingumo Teismas, nuostatos (-ų)“.

Reglamentas „Briuselis I“

8 Reglamento „Briuselis I“ 23 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyta:

„1. Jeigu šalys, kurių vienos arba daugiau nuolatinė gyvenamoji vieta yra valstybėje narėje, yra susitarusios, kad valstybės narės teismas arba teismai turi jurisdikciją spręsti bet kuriuos ginčus, kilusius arba galinčius kilti dėl konkrečių teisinių santykių, minėtas teismas arba minėti teismai turi jurisdikciją. Tokia jurisdikcija yra išimtinė, jeigu šalys nebuvo susitarusios kitaip. Toks jurisdikciją suteikiantis susitarimas:

a) priimamas arba paliudijamas raštu; arba

- b) priimamas tokia forma, kuri atitinka šalių tarpusavyje nustatytą praktiką; arba
 - c) tarptautinės prekybos arba komercijos srityje priimamas tokia forma, kuri atitinka panaudojimą, apie kurią šalys žino arba turėjo žinoti, ir kuri tokioje prekyboje arba komercijoje plačiai žino ir vykdo sutarčių, susijusių su konkrečia prekyba arba atitinkama komercija, šalys.
2. Bet kuris elektroninėmis priemonėmis perduotas pranešimas, kuriame ilgam laikui užfiksuotas susitarimas, laikomas lygiavėrciu rašytiniam susitarimui.“

Reglamentas „Briuselis Ia“

- 9 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012, p. 1; toliau – reglamentas „Briuselis Ia“) buvo panaikintas Reglamentas „Briuselis I“.
- 10 Reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnyje „Susitarimas dėl jurisdikcijos“, esančiame šio reglamento II skyriuje „Jurisdikcija“, nustatyta:

„1. Jeigu šalys, neatsižvelgiant į jų nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą, yra susitarusios, kad valstybės narės teismas arba teismai turi jurisdikciją spręsti bet kuriuos ginčus, kilusius arba galinčius kilti iš konkrečių teisinių santykių, tas teismas (tie teismai) turi jurisdikciją, išskyrus atvejus, kai pagal tos valstybės narės teisę susitarimas yra niekinis turinio galiojimo atžvilgiu. Tokia jurisdikcija yra išimtinė, jeigu šalys nesusitarė kitaip. Susitarimas dėl jurisdikcijos:

- a) sudaromas arba paliudijamas raštu;
 - b) priimamas tokia forma, kuri atitinka šalių tarpusavyje nustatytą praktiką; arba
 - c) tarptautinės prekybos arba komercijos srityje sudaromas papročius atitinkančia forma, kuri atitinka praktiką, apie kurią šalys žino arba turėjo žinoti, ir kurią tokioje prekybos arba komercijos srityje plačiai žino ir kurios nuolat laikosi sutarčių, susijusių su atitinkama konkrečia prekybos arba komercijos sritimi, šalys.
2. Bet kuris elektroninėmis priemonėmis perduotas pranešimas, kuris užtikrina ilgalaikį susitarimo įrašą, laikomas lygiavėrciu rašytiniam susitarimui.

<...>“

Susitarimas dėl išstojimo

- 11 Susitarimo dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos (OL L 29, 2020, p. 7), pasirašyto Briuselyje ir Londone 2020 m. sausio 24 d. ir įsigaliojusio 2020 m. vasario 1 d. (toliau – Susitarimas dėl išstojimo), 2 straipsnyje nurodyta:

„Šiame Susitarime vartojamų terminų apibrėžtys:

- a) Sąjungos teisė:

<...>

iv) tarptautiniai susitarimai, kurių šalis yra Sąjunga, ir valstybių narių, veikusių Sąjungos vardu, sudaryti tarptautiniai susitarimai;

<...>“

- 12 Šio susitarimo 67 straipsnio „Jurisdikcija, teismo sprendimų pripažinimas ir vykdymas ir susijęs centrinių institucijų bendradarbiavimas“ 1 dalyje numatyta:

„Iki pereinamojo laikotarpio pabaigos pradėtam teismo procesui ir [Reglamento „Briuselis Ia“] 29, 30 ir 31 straipsniuose <...> nurodytam teismo procesui ar ieškiniams, kurie yra susiję su tokiu teismo procesu, Jungtinėje Karalystėje, taip pat valstybėse narėse su Jungtine Karalyste susijusiais atvejais taikomi šie aktai ar nuostatos:

a) Reglamento [„Briuselis Ia“] nuostatos dėl jurisdikcijos;

<...>“

- 13 Šio susitarimo 126 straipsnyje „Pereinamasis laikotarpis“ numatyta:

„Nustatomas pereinamasis, arba įgyvendinimo, laikotarpis, kuris prasideda šio Susitarimo įsigaliojimo dieną ir pasibaigia 2020 m. gruodžio 31 d.“

- 14 To paties susitarimo 127 straipsnyje „Pereinamojo laikotarpio aprėptis“ nustatyta:

„1. Jei šiame Susitarime nenustatyta kitaip, pereinamuoju laikotarpiu Jungtinei Karalystei ir jos teritorijoje taikoma Sąjungos teisė.

<...>

6. Jei šiame Susitarime nenustatyta kitaip, laikoma, kad pereinamuoju laikotarpiu bet kuri pagal 1 dalį taikytinoje Sąjungos teisėje, įskaitant valstybių narių įgyvendinamą ir taikomą teisę, esanti nuoroda į valstybes nares apima Jungtinę Karalystę.

<...>“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 15 2010 m. lapkričio 22 d. *Tilman* ir *Unilever* sudarė pirmąją sutartį; pagal ją pirmoji išipareigojo antrosios vardu pakuoti ir paruošti rinkai arbatos maišelius už nustatytą kainą.
- 16 Antroje, 2011 m. sausio 6 d. sudarytoje sutartyje sutarta kaina buvo pakeista. Toje sutartyje buvo nurodyta, kad, nesant kitų nuostatų, sutarčiai taikomos *Unilever* bendrosios prekių pirkimo sąlygos. Tose bendrosiose sąlygose, su kuriomis buvo galima susipažinti ir parsisiųsti iš interneto svetainės pasinaudojus sutartyje pateikta nuoroda, buvo numatyta, kad kiekviena sutarties šalis „neatsaukiamai pripažįsta išimtinę Anglijos teismų jurisdikciją spręsti bet kokią ginčą, kuris galėtų tiesiogiai ar netiesiogiai kilti iš sutarties“.

- 17 Pasikeitus sąskaitų faktūrų išrašymo tvarkai, tarp šalių kilo nesutarimų dėl sąskaitose faktūrose nurodytos kainos padidėjimo, todėl *Unilever* apmokėjo *Tilman* išrašytas sąskaitas faktūras tik iš dalies.
- 18 *Tilman* pareiškė *Unilever* ieškinį Belgijos teismuose dėl nesumokėtų sumų sumokėjimo. *Unilever* teigė, kad pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties bendrąsias sąlygas tik Anglijos teismai turi jurisdikciją nagrinėti ginčą.
- 19 2015 m. rugpjūčio 12 d. sprendimu Belgijos pirmosios instancijos teismas pripažino turintis jurisdikciją nagrinėti ginčą, tačiau nusprendė, kad sutarčiai taikoma Anglijos teisė ir būtent pagal šią teisę ji turi būti aiškinama.
- 20 *Tilman* dėl šio sprendimo pateikė apeliacinį skundą ir teigė, kad sutarčiai turi būti taikoma Belgijos teisė ir būtent pagal šią teisę ji turi būti aiškinama. *Unilever* pateikė priešpriešinį apeliacinį skundą tvirtindama, kad jurisdikciją turi ne Belgijos, o Anglijos teismai.
- 21 2020 m. vasario 12 d. sprendimu *Cour d'appel de Liège* (Lježo apeliacinis teismas, Belgija) patenkino *Unilever* pateiktą prieštaravimą dėl jurisdikcijos ir nusprendė, kad pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties bendrosiose sąlygose įtvirtintą sąlygą dėl jurisdikcijos Belgijos teismai neturi jurisdikcijos nagrinėti ginčo, kilusio dėl minėtos sutarties vykdymo.
- 22 *Tilman* apskundė šį sprendimą *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas, Belgija) ir nurodė, kad buvo pažeistos Lugano II konvencijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalys. *Tilman* teigimu, Lježo apeliacinis teismas klaidingai prilygino pagrindinėje byloje nagrinėjamą atvejį situacijai, kai sutartis sudaroma internetu, o pirkėjas turi pažymėti langelį, kad sutinka su pardavėjo bendrosiomis sąlygomis.
- 23 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar pagrindinėje byloje buvo įvykdytos sąlygos įrodyti, kad *Tilman* išties sutiko su sąlyga dėl jurisdikcijos, nes pastaroji buvo įtvirtinta *Unilever* bendrosiose prekių pirkimo sąlygose, o ne pagrindinėje byloje nagrinėjamoje sutartyje, ir tos *Unilever* sąlygos nebuvo tiesiogiai pridėtos prie minėtos sutarties.
- 24 Viena vertus, tas teismas primena, kad 2020 m. vasario 12 d. sprendime Lježo apeliacinis teismas nusprendė, jog Teisingumo Teismo jurisprudencijoje, be kita ko, 1976 m. gruodžio 14 d. Sprendime *Estasis Saloti di Colzani* (24/76, EU:C:1976:177) ir 2015 m. gegužės 21 d. Sprendime *El Majdoub* (C-322/14, EU:C:2015:334), nustatytos sąlygos, atrodo, yra įvykdytos.
- 25 Dėl nuostatos, kad sutartyje turi būti aiški nuoroda į bendrąsias sąlygas, pažymėtina, jog sutartyje, kurią *Unilever* pateikė *Tilman* pasirašyti ir kurią pastaroji pasirašė 2011 m. sausio 6 d., buvo aiškiai numatyta, kad jai taikomos *Unilever* bendrosios prekių pirkimo sąlygos, jei šioje sutartyje ar kitose tarp šalių sudarytose sutartyse nėra kitokių nuostatų. Kalbant apie nuostatą, kad nuoroda į bendrąsias sąlygas „turi galėti patikrinti“ įprastai apdairus asmuo, pažymėtina, kad minėtoje sutartyje buvo pateiktas hipersaitas į interneto svetainę, kurioje galima susipažinti su *Unilever* bendrosiomis sąlygomis. Kiek tai susiję su nuostata, kad bendrosios sąlygos turi būti „įrašytos patvariojoje laikmenoje“, reikia pabrėžti, kad *Tilman* turėjo galimybę apsilankyti interneto svetainėje, kurioje buvo išdėstytos *Unilever* bendrosios sąlygos, jas persisiųsti ir atspausdinti.
- 26 Kita vertus, *Tilman* nebuvo paprašyta pažymėti langelio, kad ji sutinka su *Unilever* bendrosiomis sąlygomis, todėl kyla klausimas, ar buvo laikytasi Lugano II konvencijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatų.

- 27 Būtent šiomis aplinkybėmis *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar [Lugano II konvencijos] 23 straipsnio 1 dalies a punktas ir 2 dalis yra įvykdyti, kai jurisdikciją nustatanti sąlyga yra įtraukta į bendrąsias sąlygas, į kurias raštu sudarytoje sutartyje daroma nuoroda pateikiant interneto svetainės hipersaitą, kurį spustelėjus galima su jomis susipažinti, jas parsisiųsti ir atspausdinti, nors šalis, kuriai ši sąlyga yra nepalanki, nebuvo paraginta pritarti šioms bendrosioms sąlygoms, pažymint tam tikrą langelį minėtoje interneto svetainėje?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 28 Pirmiausia reikia pažymėti, kad pagal Susitarimo dėl išstojimo 67 straipsnio 1 dalies a punktą Reglamento „Briuselis Ia“ nuostatos dėl jurisdikcijos Jungtinėje Karalystėje, taip pat valstybėse narėse su Jungtine Karalyste susijusiais atvejais, taikomos teismuose nagrinėjamos byloms, iškeltoms iki šio susitarimo 126 straipsnyje numatyto pereinamojo laikotarpio pabaigos.
- 29 Be to, pagal to paties susitarimo 127 straipsnį šiuo pereinamuoju laikotarpiu Jungtinėje Karalystėje taikoma Sąjungos teisė, įskaitant tarptautinius susitarimus, pavyzdžiui, Lugano II konvenciją.
- 30 Kalbant apie sąlygas dėl jurisdikcijos, reikia priminti, kad pagal savo pobūdį jos reiškia jurisdikcijos pasirinkimo galimybę, neturinčią teisinių pasekmių tol, kol nepradedamas teismo procesas, ir ji įsigalioja tik ieškinio pareiškimo dieną (1979 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Sanicentral*, 25/79, EU:C:1979:255, 6 punktas). Taigi būtent į tą dieną reikia atsižvelgti vertinant tokios sąlygos taikymo sritį taikytinos teisės normos atžvilgiu.
- 31 Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas ieškinys buvo pareiškintas anksčiau nei 2020 m. gruodžio 31 d., t. y. Susitarimo dėl išstojimo 126 straipsnyje numatyto pereinamojo laikotarpio pabaigos dieną, todėl Lugano II konvencijos išaiškinimas tebėra būtinas siekiant išspręsti ginčą pagrindinėje byloje.
- 32 Kiek tai susiję su esme, pažymėtina, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Lugano II konvencijos 23 straipsnio 1 dalies a punktas ir 2 dalis turi būti aiškinami taip, kad jurisdikciją nustatanti sąlyga yra teisėta, kai ji yra įtraukta į bendrąsias sąlygas, į kurias raštu sudarytoje sutartyje daroma nuoroda pateikiant interneto svetainės hipersaitą, kurį spustelėjus galima su jomis susipažinti, jas parsisiųsti ir atspausdinti, nors šalis, kuriai ši sąlyga yra nepalanki, nebuvo paraginta pritarti šioms bendrosioms sąlygoms, pažymint tam tikrą langelį minėtoje interneto svetainėje.
- 33 Siekiant atsakyti į šį klausimą reikia priminti, kad, kaip matyti iš Protokolo Nr. 2 dėl Lugano II konvencijos aiškinimo 1 straipsnio 1 dalies, konvencija turi būti taikoma ir aiškinama atsižvelgiant į Teisingumo Teismo nustatytus principus, susijusius su nagrinėjama nuostata ar nuostatomis, arba bet kokia panašia nuostata, esančia kituose dokumentuose, įskaitant Briuselio konvenciją ir Reglamentą „Briuselis I“.
- 34 Taigi, kadangi Lugano II konvencijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalys yra identiškos Reglamento „Briuselis I“ 23 straipsnio 1 ir 2 dalims, o šio reglamento 23 straipsnio 1 dalis buvo suformuluota beveik identiškai kaip Briuselio konvencijos 17 straipsnio pirma pastraipa, aiškinant Lugano II konvencijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalis reikia atsižvelgti į Teisingumo Teismo pateiktą atitinkamų Briuselio konvencijos ir Reglamento „Briuselis I“ nuostatų išaiškinimą (pagal analogiją žr.

2013 m. vasario 7 d. Sprendimo *Refcomp*, C-543/10, EU:C:2013:62, 18 ir 19 punktus, taip pat 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimo *El Majdoub*, C-322/14, EU:C:2015:334, 27 ir 28 punktus). Be to, kadangi Reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 ir 2 dalimis iš esmės buvo pakeistos Reglamento „Briuselis I“ 23 straipsnio 1 ir 2 dalys, taip pat reikia atsižvelgti į Teisingumo Teismo jurisprudenciją, susijusią su pirmąja iš šių nuostatų.

- 35 Lugano II konvencijos 23 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šalys, kurių vienos arba daugiau nuolatinė gyvenamoji vieta (buveinė) yra šios konvencijos privalančioje laikytis valstybėje, gali susitarti suteikti išimtinę jurisdikciją valstybės, kuri taip pat privalo laikytis šios konvencijos, teismui nagrinėti ginčus, kylančius iš konkrečių teisinių santykių. Tam, kad toks jurisdikcijos suteikimas galiotų, jis turi būti sudarytas taip, kaip nurodyta, be kita ko, šios nuostatos a punkte – „priimamas arba paliudijamas raštu“.
- 36 Dėl Reglamento „Briuselis I“ 23 straipsnio nuostatų pažymėtina, kad Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog atsižvelgiant į tai, kad jomis atmetama ir jurisdikcija, nustatoma pagal šio reglamento 2 straipsnyje įtvirtintą bendrąjį atsakovo nuolatinės gyvenamosios (buveinės) vietos principą, ir jo 5–7 straipsniuose numatyta specialioji jurisdikcija, šiose nuostatose nustatytos sąlygos aiškinamos siaurai (šiuo klausimu žr. 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimo *El Majdoub*, C-322/14, EU:C:2015:334, 25 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 37 Reglamento „Briuselis I“ 23 straipsnio 1 dalyje aiškiai nurodyta, kad ji taikoma tik tais atvejais, kai šalys yra „susitarusios“ dėl teismo. Būtent šis šalių valios suderinimas, vadovaujantis valios autonomijos principu, pateisina pirmenybės suteikimą pasirinktam teismui, o ne tam, kuriam byla būtų teisinga remiantis šiuo reglamentu (šiuo klausimu žr. 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimo *El Majdoub*, C-322/14, EU:C:2015:334, 26 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją, taip pat 2016 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Profit Investment SIM*, C-366/13, EU:C:2016:282, 24 punktą).
- 38 Susiejus sąlygos dėl jurisdikcijos galiojimą su tarp šalių sudaryto „susitarimo“ egzistavimu, Reglamento „Briuselis I“ 23 straipsnio 1 dalis įpareigoja teismą, į kurią kreiptasi, išnagrinėti, ar šalys iš tikrųjų susitarė dėl jurisdikciją jam suteikiančios sąlygos, o toks sutikimas turi būti išreikštas aiškiai ir tiksliai (pagal analogiją žr. 1976 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Estasis Saloti di Colzani*, 24/76, EU:C:1976:177, 7 punktą; 2013 m. vasario 7 d. Sprendimo *Refcomp*, C-543/10, EU:C:2013:62, 27 punktą ir 2016 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Profit Investment SIM*, C-366/13, EU:C:2016:282, 27 punktą).
- 39 Reglamento „Briuselis I“ 23 straipsnio 1 dalyje nustatytais formos reikalavimais siekiama užtikrinti, kad šalių sutarimas būtų iš tikrųjų įrodytas (pagal analogiją, kiek tai susiję su Briuselio konvencija, žr. 1976 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Estasis Saloti di Colzani*, 24/76, EU:C:1976:177, 7 punktą), nes realus suinteresuotųjų asmenų pritarimas yra vienas iš šios nuostatos tikslų (šiuo klausimu žr. 2013 m. vasario 7 d. Sprendimo *Refcomp*, C-543/10, EU:C:2013:62, 28 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją, taip pat 2016 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Profit Investment SIM*, C-366/13, EU:C:2016:282, 27 punktą).
- 40 Šiuo klausimu, kiek tai susiję su Briuselio konvencija, Teisingumo Teismas nusprendė, kad šios konvencijos 17 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatytą rašytinės formos reikalavimą iš esmės atitinka vienos iš šalių bendrosiose pardavimo sąlygose esanti sąlyga dėl jurisdikcijos, kai šios bendrosios sąlygos yra išspausdintos kitoje sutarties pusėje, o sutartyje yra aiški nuoroda į šias bendras sąlygas, arba kai šalys savo sutarties tekste pateikė nuorodą į pasiūlymą, kuriame savo ruožtu yra aiški nuoroda, kurią įprastai rūpestinga šalis gali patikrinti, ir, jei nustatyta, kad apie

bendrąsias sąlygas, kuriose yra nuostata dėl jurisdikcijos suteikimo, iš tikrųjų buvo informuota kita susitariančioji šalis (šiuo klausimu žr. 1976 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Estasis Saloti di Colzani*, 24/76, EU:C:1976:177, 10 ir 12 punktus).

- 41 Vis dėlto Teisingumo Teismas nurodė, kad Briuselio konvencijos 17 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatytas rašytinės formos reikalavimas netaikomas įvykdytu tuo atveju, kai yra netiesioginės ar numanomos nuorodos į ankstesnius raštus, nes nėra jokio užtikrintumo, kad sąlyga dėl jurisdikcijos iš tikrųjų buvo nurodyta pačioje sutartyje (šiuo klausimu žr. 1976 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Estasis Saloti di Colzani*, 24/76, EU:C:1976:177, 12 punktą).
- 42 Be to, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad sąlyga dėl jurisdikcijos neatitinka Reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalies a punkto, kurio formuluotė panaši į Lugano II konvencijos 23 straipsnio 1 dalies a punkto formuluotę, tuo atveju, kai sutartis buvo sudaryta žodžiu ir vėliau raštu nepatvirtinta, o standartinės sąlygos, kuriose numatyta atitinkama jurisdikciją suteikianti nuostata, buvo nurodytos tik vienos iš šalių išrašytose sąskaitose faktūrose (šiuo klausimu žr. 2018 m. kovo 8 d. Sprendimo *Saey Home & Garden*, C-64/17, EU:C:2018:173, 28 ir 29 punktus).
- 43 Pagal Reglamento „Briuselis I“ 23 straipsnio 2 dalį, kuri yra nauja nuostata, palyginti su Briuselio konvencijos 17 straipsniu, įtraukta siekiant atsižvelgti į naujų ryšio technologijų plėtrą, susitarimo dėl jurisdikcijos, kaip antai nagrinėjamo pagrindinėje byloje, galiojimas, be kita ko, gali priklausyti nuo galimybės užtikrinti ilgalaikį jo įrašą (2015 m. gegužės 21 d. Sprendimo *El Majdoub*, C-322/14, EU:C:2015:334, 32 punktas).
- 44 Kaip matyti iš pažodinio šios nuostatos aiškinimo, pagal ją reikalaujama, kad būtų suteikta „galimybė“ užtikrinti ilgalaikį susitarimo dėl jurisdikcijos įrašą, neatsižvelgiant į tai, ar pirkėjas prieš pažymėdamas langelį, kad sutinka su bendrosiomis sąlygomis, arba vėliau iš tikrųjų sukūrė ilgalaikį minėtų sąlygų įrašą (2015 m. gegužės 21 d. Sprendimo *El Majdoub*, C-322/14, EU:C:2015:334, 33 punktas).
- 45 Taigi šios nuostatos tikslas – tam tikras elektroninio perdavimo formas prilyginti rašytinei formai, siekiant supaprastinti sutarčių sudarymą elektroninėmis priemonėmis, nes atitinkama informacija taip pat perduodama, jeigu su ja galima susipažinti ekrane. Tam, kad elektroniniu perdavimu galėtų būti suteiktos tokios pačios garantijos, be kita ko, įrodinėjimo srityje, pakanka, kad prieš sudarant sutartį būtų „galima“ išsaugoti ir atspausdinti informaciją (2015 m. gegužės 21 d. Sprendimo *El Majdoub*, C-322/14, EU:C:2015:334, 36 punktas).
- 46 Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama jurisdikciją suteikianti nuostata įtvirtinta bendrosiose *Unilever* sąlygose, į kurias aiškiai daroma nuoroda šalių sudarytoje rašytinėje sutartyje.
- 47 Kalbant apie situaciją, kai, kaip nagrinėjamu atveju, bendrosios sąlygos, kuriose įtvirtinta sąlyga dėl jurisdikcijos, nėra tiesiogiai pridėtos prie sutarties, reikia konstatuoti, kad, atsižvelgiant į šio sprendimo 37–45 punktuose nurodytą jurisprudenciją, tokia sąlyga yra teisėta, jei abiejų šalių pasirašytos sutarties tekste daroma aiški nuoroda į šias bendrąsias sąlygas, kuriose yra minėta sąlyga.
- 48 Vis dėlto tai galioja tik tuo atveju, kai yra aiški nuoroda, kurią įprastai rūpestinga šalis gali patikrinti, ir jei nustatyta, kad apie bendrąsias sąlygas, kuriose yra nuostata dėl jurisdikcijos suteikimo, iš tikrųjų buvo informuota kita susitariančioji šalis (2016 m. liepos 7 d. Sprendimo *Höszig*, C-222/15, EU:C:2016:525, 40 punktas).

- 49 Nagrinėjamu atveju, atrodo, neginčijama, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties tekste yra tokia aiški nuoroda, kurią ieškovė pagrindinėje byloje gali patikrinti; vis dėlto tai turi įvertinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 50 Taigi svarbu patikrinti, ar apie bendrąsias sąlygas iš tikrųjų buvo pranešta šiai susitariančiajai šaliai.
- 51 Kadangi pagal Reglamento „Briuselis I“ 23 straipsnio 2 dalį, kaip ją yra išaiškinęs Teisingumo Teismas, atitinkama informacija perduodama, jeigu su ja galima susipažinti ekrane, rašytinėje sutartyje esanti nuoroda į bendrąsias sąlygas, pateikiant interneto svetainės hipersaitą, kurį spragtelėjus iš esmės galima su jomis susipažinti, su sąlyga, kad ši hipersaito nuoroda veikia ir ją gali sukatyvinti įprastai rūpestinga šalis, *a fortiori* prilygsta šios informacijos perdavimo įrodymui.
- 52 Tokiu atveju aplinkybė, kad aptariamoje interneto svetainėje nėra langelio, kuris galėtų būti pažymėtas siekiant išreikšti sutikimą su šiomis bendrosiomis sąlygomis, arba kad registruojantis interneto svetainėje tinklapis, kuriame pateikiamos šios sąlygos, neatsidaro automatiškai, negali nuginčyti tokios išvados (šiuo klausimu žr. 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimo *El Majdoub*, C-322/14, EU:C:2015:334, 39 punktą), nes galimybė susipažinti su minėtomis bendrosiomis sąlygomis egzistuoja prieš pasirašant sutartį, o su šiomis sąlygomis sutinkama, kai jas pasirašo atitinkama sutarties šalis.
- 53 Be to, kadangi formos reikalavimams įvykdyti pakanka vien galimybės išsaugoti ir atspausdinti bendrąsias sąlygas prieš sudarant sutartį, nesvarbu, ar perduota informacija buvo „pateikta“ atitinkamos įmonės arba „gauta“ sutarties šalies.
- 54 Reglamento „Briuselis I“ 23 straipsnio 1 dalyje nustatyti formos reikalavimai atitinka siekį netrukdyti verslo praktikai, kartu neutralizuojant sąlygų, kurios gali likti nepastebėtos sutartyse (pavyzdžiui, sąskaitų korespondencijos ar jų išrašymo spausdinamuose blankuose esančių sąlygų) ir kurių šalis, kuriai ši sąlyga yra nepalanki, nepriėmė, poveikį (šiuo klausimu žr. 1981 m. birželio 24 d. Sprendimo *Elefanten Schuh*, 150/80, EU:C:1981:148, 24 punktą ir 2016 m. liepos 7 d. Sprendimo *Höszig*, C-222/15, EU:C:2016:525, 36 punktą).
- 55 Nagrinėjamu atveju pagrindinė byla susijusi su besitęsiančiais sutartiniais santykiais tarp komercinių įmonių, todėl negalima atsižvelgti į vartotojo pirkėjo apsaugos reikalavimus.
- 56 Bet kuriuo atveju, net jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas neklausė Teisingumo Teismo apie galimą šalims žinomą tarptautinės prekybos praktiką, reikia pridurti, kad, be dviejų Lugano II konvencijos 23 straipsnio 1 dalies a punkte numatytų galimybių, t. y. rašytinės sutarties sudarymo arba sutarties sudarymo žodžiu su rašytiniu patvirtinimu, šio 23 straipsnio 1 dalies b ir c punktuose priduriama, kad susitarimas dėl jurisdikcijos taip pat gali būti sudaromas atitinkamai tokia forma, kuri atitinka šalių tarpusavyje nustatytą praktiką, arba, tarptautinės prekybos atveju, tokia forma, kuri atitinka panaudojimą, apie kurį šalys žino arba turėjo žinoti, ir kurį yra tokioje prekyboje plačiai žino ir vykdo sutarčių, susijusių su konkrečia prekyba, šalys (pagal analogiją žr. 2018 m. kovo 8 d. Sprendimo *Saey Home & Garden*, C-64/17, EU:C:2018:173, 31 punktą).
- 57 Tokiu atveju sąlyga dėl jurisdikcijos laikoma galiojančia, jeigu ji pateikta toje srityje priimtina forma, kurią šalys žino arba turėtų žinoti. Nors šis sušvelninimas nereiškia, kad nebūtinai turi egzistuoti šalių valios susitarimas, nes suinteresuotųjų šalių sutikimas visada yra vienas iš šios nuostatos tikslų, vis dėlto preziumuojama, kad šalių valios susitarimas dėl jurisdikciją

suteikiančios sąlygos yra nustatytas, jei šiuo atžvilgiu yra nusistovėjusi komercinė praktika tam tikroje tarptautinės prekybos šakoje ir apie tokią praktiką šios šalys žino arba turėtų žinoti (šiuo klausimu žr. 1997 m. vasario 20 d. Sprendimo *MSG*, C-106/95, EU:C:1997:70, 16, 17 ir 19 punktus, taip pat 2016 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Profit Investment SIM*, C-366/13, EU:C:2016:282, 39 ir 40 punktus).

- 58 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prireikus turės patikrinti, ar pagrindinės bylos šalys susitarė dėl jurisdikciją suteikiančios sąlygos laikydamosi vienos iš Lugano II konvencijos 23 straipsnio 1 dalies b ir c punktuose nurodytų formų.
- 59 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: Lugano II konvencijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalys turi būti aiškinamos taip, kad jurisdikciją nustatanti sąlyga yra teisėta, kai ji yra įtraukta į bendrąsias sąlygas, į kurias raštu sudarytoje sutartyje daroma nuoroda pateikiant interneto svetainės hipersaitą, kurį spustelėjus galima su jomis susipažinti, jas parsisiųsti ir atspausdinti prieš pasirašant minėtą sutartį, nors šalis, kuriai ši sąlyga yra nepalanki, nebuvo oficialiai paraginta pritarti šioms bendrosioms sąlygoms, pažymint tam tikrą langelį minėtoje interneto svetainėje.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 60 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (septintoji kolegija) nusprendžia:

Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo, pasirašytos 2007 m. spalio 30 d., Bendrijos vardu patvirtintos 2008 m. lapkričio 27 d. Tarybos sprendimu 2009/430/EB, 23 straipsnio 1 ir 2 dalys

turi būti aiškinamos taip:

jurisdikciją nustatanti sąlyga yra teisėta, kai ji yra įtraukta į bendrąsias sąlygas, į kurias raštu sudarytoje sutartyje daroma nuoroda pateikiant interneto svetainės hipersaitą, kurį spustelėjus galima su jomis susipažinti, jas parsisiųsti ir atspausdinti prieš pasirašant minėtą sutartį, nors šalis, kuriai ši sąlyga yra nepalanki, nebuvo oficialiai paraginta pritarti šioms bendrosioms sąlygoms, pažymint tam tikrą langelį minėtoje interneto svetainėje.

Parašai.